

Підгородинський В.М.

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри кримінального права*

ПРОБЛЕМИ ВИЗНАЧЕННЯ РОДОВОГО ОБ'ЄКТУ У ІІІ РОЗДІЛІ КК УКРАЇНИ

До причин закріплення в назві Розділу ІІІ Особливої частини КК України таких понять як честь та гідність особи як об'єктів злочинів відносяться: а) бажання законодавця синхронізувати структуру Особливої частини КК України із положенням, передбаченим ч. 1 ст. 3 Конституції України, для якнайкращого захисту відповідних соціальних цінностей засобами кримінального права; б) інерція в законотворчій техніці.

Відповідно до ч. 1 ст. 3 Конституції України людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю. При цьому в назві Розділу ІІ Особливої частини КК України вказуються життя та здоров'я особи, а в назві Розділу ІІІ Особливої частини КК України - честь та гідність особи. Глава ІІІ Особливої частини КК Української РСР від 28.12.1960 р. має назву «Злочини проти життя, здоров'я, волі і гідності особи». Але посилання в назві певного розділу на такі цінності як честь та гідність особи ще не означає якісної криміналізації порушень таких цінностей та у відриві від змісту положень КК України є формальним підходом до криміналізації, а Глава ІІІ Особливої частини КК Української РСР від 28.12.1960 р., на відміну від КК України, справді передбачала злочини, єдиними об'єктами яких були честь та гідність особи - наклеп (ст. 125) та образа (ст. 126), що відрізняло зазначені злочини від інших.

Видається, що законодавець при формулюванні назви Розділу ІІІ Особливої частини КК України випустив з уваги те, що тим таки чинним КК України наклеп та образа було декриміналізовано.

Відповідно до преамбули Міжнародного пакту про громадянські і політичні права від 16.12.1966 р. зазначені в ньому права впливають з властивої людській особі гідності. Відповідно до преамбули Міжнародного пакту про економічні, соціальні і культурні права від 16.12.1966 р. зазначені в ньому права впливають з властивої людській особі гідності. Викладене означає, що громадянські, політичні економічні, соціальні і культурні права людини є похідними від гідності людини, що гідність людини є необхідною причиною існування зазначених прав. Із викладеного за аналогією можна зробити висновок, що гідність людини (право на гідність людини) є підставою існування всіх прав людини. Це означає, що при порушенні будь-якого права людини неодмінно порушується право людини на гідність, що зрозуміло, оскільки гідність людини передбачає повагу себе у зв'язку із тим, що вона має права. Тобто будь-яке правопорушення (зокрема будь-який злочин) із потерпілим порушує право на гідність людини (такого потерпілого). Але честь і гідність людини не є об'єктом будь-якого злочину. Щоб певним суспільним відносинам бути об'єктом певного злочину, посягання на такі суспільні відносини необхідно впливати на кваліфікацію відповідного злочину.

Так, ч. 2 ст. 154 КК України передбачає примушування жінки чи чоловіка до вступу в статевий зв'язок природним або неприродним способом особою, від якої жінка чи чоловік матеріально або службово залежні, поєднане з погрозою розголошення відомостей, що

ганьблять потерпілу (потерпілого) чи її (його) близьких родичів. В зазначеному випадку погроза завдання шкоди честі та гідності особи є обов'язковою ознакою складу злочину, тобто впливає на кваліфікацію. Відповідне положення КК України передбачає посягання на честь і гідність особи. Тому честь та гідність особи в зазначеному злочині справді виступає його об'єктом (безпосереднім додатковим).

Отже, оскільки посягання на честь та гідність особи не впливає на кваліфікацію зазначених злочинів, передбачених Розділом III Особливої частини КК України, честь та гідність особи не є об'єктами зазначених злочинів. Саме таким чином слід тлумачити положення КК України, а назва цього розділу просто вводить в оману. В КК України створюється видимість кримінально-правового захисту честі та гідності особи шляхом вказівок на них, оскільки, в даному випадку, вони не виконують ані класифікаційну, ані кваліфікаційну функції положень КК України.

На підставі викладеного можна запропонувати вилучити вказівки на честь та гідність особи із назви Розділу III Особливої частини КК України. Це не спричинить негативний вплив на якість кримінально-правового захисту честі і гідності людини, оскільки такі зміни не зачеплять відповідні положення КК України, а, натомість, дозволять вдосконалити назву Розділу III Особливої частини КК України.